

Kommunledningskontoret
Björn Wallgren

Kommunstyrelsen

Remissvar avseende rapporten Nya grindvaktsfunktioner i LOV

Ärendet

Den 26 juni 2025 gav regeringen Konkursverket i uppdrag att lämna förslag som bidrar till att motverka kriminella eller på annat sätt oseriösa leverantörer i upphandlande myndigheters valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). Uppdraget redovisades den 19 december 2025 i rapporten ”Nya grindvaktsfunktioner i LOV – förslag som bidrar till att motverka kriminella eller oseriösa leverantörer i valfrihetssystem” (rapport 2025:8). Rapporten har remitterats till Danderyds kommun och syftar till att stärka skyddet mot kriminella och oseriösa leverantörer i valfrihetssystem utan att försämra medborgarnas valfrihet eller den kommunala självstyrelsen.

Utredningen visar att förslagen – bland annat ett frivilligt alternativ till löpande annonsering genom ansökningsfönster (minst vart fjärde år), utökade uteslutningsgrunder, tydligare krav på förfrågningsunderlag samt stärkt kontroll och uppföljning – är proportionerliga och ändamålsenliga. De ger kommunen bättre verktyg att neka eller säga upp oseriösa aktörer tidigt, minskar administrativ börda i system med många ansökningar och ökar tryggheten i välfärdstjänsterna.

Kommunledningskontorets bedömning är att kommunen bör stödja Konkursverkets förslag i rapporten.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen antar yttrande, daterat 2026-04-13, som Danderyds kommuns remissvar gällande rapporten Nya grindvaktsfunktioner i LOV.

Bakgrund

Den 26 juni 2025 gav regeringen Konkursverket i uppdrag att lämna förslag som bidrar till att motverka kriminella eller på annat sätt oseriösa leverantörer i upphandlande myndigheters valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). Uppdraget redovisades den 19 december 2025 i rapporten ”Nya grindvaktsfunktioner i LOV – förslag som bidrar till att motverka kriminella eller oseriösa leverantörer i valfrihetssystem” (rapport 2025:8).

Kommunen har för närvarande sex aktiva valfrihetssystem inom bland annat hemtjänst, vård- och omsorgsboende, familjerådgivning, daglig verksamhet,

Kommunledningskontoret
Björn Wallgren

korttidstillsyn samt korttidsvistelse enligt LSS. Konkurrensverkets förslag syftar till att stärka de upphandlande myndigheternas möjligheter att kontrollera leverantörer både vid inträde och under kontraktstiden, utan att försämra invånarnas valfrihet eller den kommunala självstyrelsen.

Rapporten har remitterats till kommuner och regioner.

Kommunledningskontorets utredning

Kommunledningskontoret har genomfört en samlad granskning av rapporten, särskilt avsnitten om författningsförslag (kapitel 1 och 9), problembeskrivning (kapitel 5), bedömningar och förslag (kapitel 6) samt konsekvensutredningen (kapitel 8). Kontoret har även tagit del av bilagorna med uppgiftsinsamling och erfarenheter från 25 möten med kommuner, regioner och berörda aktörer.

De centrala förslagen är:

- Införande av ett **alternativt förfarande med ansökningsfönster** (ordnar minst vart fjärde år) som frivilligt alternativ till dagens löpande annonsering.
- **Ingen författningsreglerad tidsbegränsning** av valfrihetssystem eller kontrakt.
- **Nya och utökade uteslutningsgrunder** samt vidgad personkrets.
- **Tydligare krav** på förfrågningsunderlagets innehåll.
- **Stärkt kontroll och uppföljning** inom befintligt regelverk.

Utredningen har även innefattat en intern kartläggning av kommunens nuvarande LOV-system, hur många ansökningar som hanteras per system och vilka erfarenheter vi har av uteslutning och uppsägning av kontrakt.

Kommunledningskontorets bedömning

Kommunledningskontoret stödjer Konkurrensverkets förslag i sin helhet.

Förslaget innebär en välkommen balansförskjutning i LOV – från fokus på leverantörers etableringsrätt till ett stöd för upphandlande myndigheters möjlighet till skydd mot kriminella och oseriösa aktörer. Möjligheten att välja mellan löpande prövningar av ansökningar och ansökningsfönster ger kommunen flexibilitet att anpassa förfarandet efter verksamhetens karaktär och belastning på handläggningen.

De nya uteslutningsgrunderna och kraven på förfrågningsunderlag kommer att underlätta att neka eller säga upp oseriösa leverantörer redan vid inträdet, något som idag ofta är svårt på grund av skadeståndsrisk. Förslaget stärker kommunens möjligheter att upprätthålla hög kvalitet och trygghet i välfärdstjänsterna utan att inskränka invånarnas valfrihet. Valfriheten bevaras ytterst även genom att kommunen har god kontroll över leverantörerna.

Kommunledningskontoret
Björn Wallgren

Kommunledningskontoret delar Konkurrensverkets bedömning att det inte behövs någon författningsreglerad tidsbegränsning av system eller kontrakt. Den kommunala självstyrelsen bibehålls fullt ut.

Sammanfattningsvis bedömer kommunledningskontoret att rapportens förslag är proportionerliga och ändamålsenliga. Kommunen ser positivt på förslaget om riktlinjer för uppföljning och skyldigheten att löpande följa upp leverantörer. Kommunledningskontoret vill dock påpeka att många kommuner gör redan detta. Danderyd har redan riktlinjer för avtalsuppföljning och genomför löpande uppföljning av exempelvis vård- och omsorgsboende som sedan 2015 är kundval i enlighet med valfrihetssystem (LOV).

Konsekvenser för barn och unga

Förslagen bedöms ha positiva konsekvenser för barn och unga i Sverige.

Danderyd har som sagt redan riktlinjer för avtalsuppföljning och genomför löpande uppföljning men från ett Sverige perspektiv berörs kommunsverige LOV-system direkt eller indirekt barn och unga. Genom förstärkt kontroll vid inträde och under kontraktstiden minskar risken att oseriösa eller kriminella aktörer utför tjänster som riktar sig till barn och unga. Detta bidrar till högre kvalitet, trygghet och kontinuitet i verksamheterna.

Inga negativa konsekvenser för barn och ungas tillgång till valfrihet eller tjänster bedöms uppstå. Tvärtom stärks förtroendet för välfärdssystemet.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen bedöms medföra små engångskostnader men långsiktiga besparingar.

- Engångsinsats för uppdatering av mallar, förfrågningsunderlag, rutiner och utbildning bedöms till cirka 150–250 tkr (intern tid inom upphandlingsenheten och berörda förvaltningar).
- Upphandlingsmyndigheten står för de tekniska ändringarna på den nationella annonswebbplatsen – inga kostnader för kommunerna.
- Långsiktigt förväntas besparingar genom:
 - Minskad administrativ tid för löpande hantering av ansökningar (vid val av ansökningsfönster).
 - Färre felaktiga utbetalningar och tvister.
 - Bättre möjlighet att undvika kontraktsförhållanden med oseriösa aktörer.

Konkurrensverket bedömer i sin konsekvensutredning att förslagen inte medför några ökade kostnader för upphandlande myndigheter. Kommunledningskontoret delar denna bedömning.

Kommunledningskontoret
Björn Wallgren

Carina Lundberg Uudelepp
Kommundirektör

Björn Wallgren
Ekonomichef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Remissvar avseende rapporten Nya grindvaktsfunktioner i LOV
2. Föreslaget yttrande
3. Rapport, Nya grindvaktsfunktioner i LOV – förslag som bidrar till att motverka kriminella eller oseriösa leverantörer i valfrihetssystem

Expedieras
Finansdepartementet